

الله أكبر

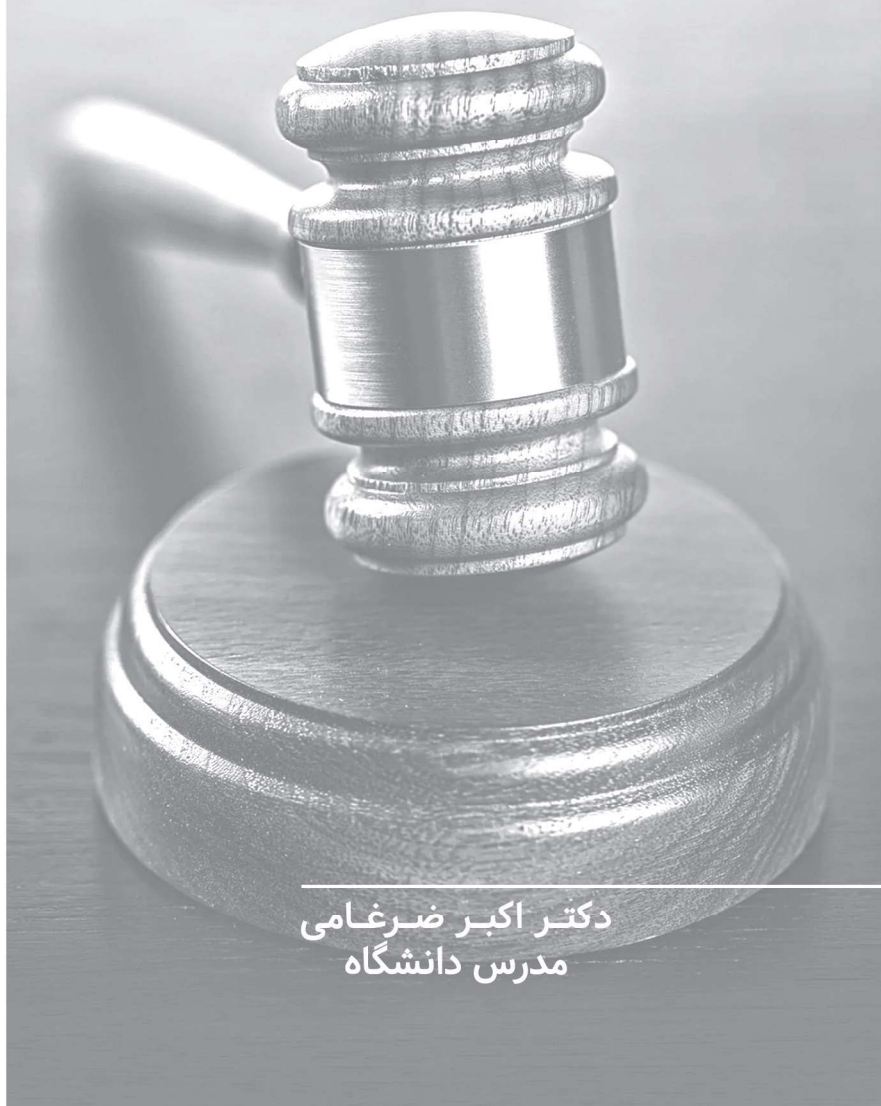
تقدیم به

ارواح طیبه پدر، مادر

و همچنین برادر م سردار شهید مهدی ضرغامی، فرمانده محور سابله در عملیات آزادسازی بستان
و سایر شهدای انقلاب اسلامی که شیوهی ایثار و فداکاری و شکر و سپاس
نعمت‌های الهی و زحمات دیگران را به حقیر آموختند.

بایسته‌های وکالت و نمایندگی حقوقی

دکتر اکبر ضرغامی
مدرس دانشگاه

دفتر و فروشگاه مرکزی:
تهران، خ انقلاب، خ فلسطین جنوبی، خ محتشم، شماره ۲۰، طبقه همکف، واحد ۱
تلفن: ۶۶۴۱۰۰۴۱ (۵ خط) • تلفکس: ۶۶۴۶۸۲۶۳ • کدپستی: ۱۳۱۵۸۴۴۵۴۷
اینستاگرام: ghasedakbooks • تلگرام: @ghasedakbooks • فروشگاه آنلاین: www.ghasedakbooks.ir

بایسته‌های وکالت و نمایندگی حقوقی

دکتر اکبر ضرغامی

مدیر هنری: حسین نیلچیان

اجرای جلد: فریدون حقیقی

صفحه‌آرایی: کارگاه گرافیک قاصدک

زیر نظر شورای بررسی کتاب‌های متمم

لیتوگرافی: گلپا • کد: ۹۸/۸۸۰

چاپ اول: ۱۴۰۰ • تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۳۷-۰۲۴-۴

کلیه‌ی حقوق چاپ و نشر انحصاراً برای

موسسه‌ی نشر و تحقیقات ذکر محفوظ است.

قیمت: ۴۰۰۰۰ تومان

سرشناسه: ضرغامی، اکبر، ۱۳۴۱-

عنوان قراردادی: ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc

عنوان و نام پدیدآور: بایسته‌های وکالت و نمایندگی حقوقی

اکبر ضرغامی؛ زیر نظر شورای بررسی.

مشخصات نشر: تهران: موسسه نشر و تحقیقات ذکر، ۱۳۹۸.

مشخصات ظاهری: ۲۲۴ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۳۷-۰۲۴-۴

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

موضوع: وکالت -- ایران

موضوع: Mandate (Contract) -- Iran

موضوع: وکلای دادگستری -- ایران -- دستنامه‌ها

موضوع: Lawyers -- Iran -- Handbooks, manuals, etc

شناسه افزوده: موسسه نشر و تحقیقات ذکر

رده بندی کنگره: KMH۸۶۴

رده بندی دیویی: ۳۴۶/۵۵۰۲۹

شماره کتابشناسی ملی: ۵۸۲۴۸۱۳

فهرست مطالب

۹	دیباچه
۱۱	مقدمه
۱۳	فصل نخست: وکالت
۱۴	مبحث نخست: کلیات وکالت
۱۴	گفتار نخست: تاریخچه وکالت
۱۶	گفتار دوم: معرفی اجمالی عقد وکالت
۱۷	گفتار سوم: هدف از اعطای وکالت
۱۸	گفتار چهارم: انتخاب وکیل
۱۹	گفتار پنجم: اهمیت داشتن وکیل در دعاوی
۲۰	گفتار ششم: تبیین حق انتخاب وکیل با شرحی بر اصل ۳۵ قانون اساسی
۲۱	گفتار هفتم: تبیین جایگاه وکالت در نظام حقوقی ایران مبتنی بر اصول دادرسی منصفانه
۲۳	گفتار هشتم: تأثیر داشتن وکیل بر احکام ابلاغ در آیین دادرسی مدنی
۲۵	مبحث دوم: اقسام وکالت
۲۵	گفتار نخست: اقسام وکالت به اعتبار قلمرو موضوع وکالت
۲۵	گفتار دوم: اقسام وکالت به اعتبار قلمرو اختیار وکیل

گفتار سوم: اقسام وکالت به اعتبار نوع وکیل	۲۶
گفتار چهارم: اقسام وکیل به اعتبار نوع سند مبنای وکالت	۳۱
گفتار پنجم: اقسام وکالت به اعتبار نوع دعوی	۳۵
گفتار ششم: اقسام وکالت به اعتبار تأثیر اراده وکیل و موکل در انعقاد وکالت	۴۱
مبحث سوم: انعقاد وکالت و شرایط وکیل دادگستری	۴۴
گفتار نخست: انعقاد وکالت	۴۴
گفتار دوم: شرایط وکیل دادگستری	۴۵
مبحث چهارم: تعهدات و مسئولیت‌های وکیل	۴۷
گفتار نخست: تعهدات وکیل	۴۷
گفتار دوم: مسئولیت‌های وکیل	۵۸
گفتار سوم: خسارات قابل مطالبه از وکیل	۶۱
مبحث پنجم: عوامل انحلال و مانع وکالت	۶۵
گفتار نخست: عوامل انحلال وکالت	۶۵
گفتار دوم: عوامل مانع انجام وکالت	۸۲
گفتار سوم: تأثیر عوامل مانع وکالت بر روند دادرسی	۸۳
فصل دوم: نمایندگی حقوقی	۸۵
مبحث نخست: مفهوم نمایندگی حقوقی	۸۶
مبحث دوم: شرایط و اختیارات نماینده حقوقی	۸۷
مبحث سوم: رابطه نماینده حقوقی و وکیل دادگستری	۹۵
مبحث چهارم: عدم امکان استفاده بانک‌های خصوصی از نماینده حقوقی	۹۷
مبحث پنجم: حق الوکاله نمایندگان حقوقی	۹۹
مبحث ششم: مسئولیت‌های نماینده حقوقی	۱۰۱

۱۰۲	مبحث هفتم: دفاتر حمایت حقوقی و قضایی ایثارگران
۱۰۲	گفتار نخست: کلیات
۱۰۵	گفتار دوم: محل استقرار دفاتر حمایت
۱۰۶	گفتار سوم: افراد تحت شمول و وظایف دفاتر حمایت
۱۰۷	گفتار چهارم: نحوه فعالیت دفاتر
۱۰۹	فصل سوم: قوانین، مقررات و آرا
۱۱۰	مبحث نخست: قوانین
۱۱۰	گفتار نخست: قانون وکالت
	گفتار دوم: قانون اجازه پرداخت پنجاه درصد از حق الوکاله های وصولی به نمایندگان قضائی و کارمندان مؤثر در پیشرفت دعاوی دولت
۱۲۵	گفتار سوم: لایحه استقلال کانون وکلای دادگستری
۱۲۶	گفتار چهارم: قانون کیفیت اخذ پروانه وکالت دادگستری
۱۳۵	گفتار پنجم: قانون حمایت قضایی از بسیج مصوب ۱۳۷۱/۱۰/۱
۱۴۰	مبحث دوم: مقررات
۱۴۴	گفتار اول: آئین نامه راجع به قانون وکالت (موضوع ماده ۸ قانون وکالت)
۱۴۶	گفتار دوم: نظامنامه قانون وکالت
۱۵۵	در تکالیف و تشکیلات دارالوکاله
۱۵۸	در لباس
۱۵۹	نظامنامه مربوطه به حق الوکاله و هزینه مسافرت
۱۶۳	نظامنامه قانون وکالت در تعقیب و محاکمه انتظامی وکلاء عدلیه
	گفتار سوم: آئین نامه تعرفه حق الوکاله، حق المشاوره و هزینه سفر وکلای دادگستری و وکلای
۱۶۹	موضوع ماده ۱۸۷ قانون برنامه سوم توسعه جمهوری اسلامی ایران

- گفتار چهارم: آیین نامه صدور جواز وکالت اتفاقی (موقت) ۱۷۶
- گفتار پنجم: آیین نامه اجرائی ماده ۳۱ و ۳۲ قانون اصلاح پاره ای از قوانین دادگستری مصوب خرداد ۱۳۵۶ ۱۷۸
- گفتار ششم: آیین نامه اجرائی ماده ۱۸۷ قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ مجلس شورای اسلامی مصوب ۱۳۹۷/۱۱/۲۸ .. ۱۸۵
- گفتار هفتم: آیین نامه اجرائی قانون حمایت قضایی از کارکنان دولت و پرسنل نیروهای مسلح مصوب ۱۳۷۹/۶/۱۶ ۱۹۹
- گفتار هشتم: آیین نامه اجرائی موضوع ماده ۲۰۳ قانون استخدامی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ۲۰۳
- گفتار نهم: آیین نامه اجرائی قانون حمایت قضایی از بسیج مصوب ۱۳۷۲ ۲۰۷
- مبحث سوم: آراء** ۲۱۱
- گفتار نخست: رأی وحدت رویه شماره ۷۷۱ هیئت عمومی دیوان عالی کشور مورخ ۱۳۹۷/۵/۱۶ ۲۱۱
- گفتار دوم: رأی شماره ۷۴۴، ۷۴۳، ۷۴۲ و ۸۲۵ هیئت عمومی دیوان عدالت اداری مورخ ۱۳۹۵/۱۰/۲۵ ۲۱۲
- گفتار سوم: رأی شماره ۳۲۰ هیئت عمومی دیوان عدالت اداری مورخ ۱۳۹۷/۲/۲۵ ۲۱۷
- منابع** ۲۲۲
- الف- قوانین و مقررات ۲۲۲
- ب- کتب ۲۲۳
- ج- منابع اینترنتی ۲۲۴

دیباچه

هنر و فن و کالت از زمانی پدید آمد که افراد به این نتیجه رسیدند که جهت حل اختلافات خود نباید از زور استفاده کنند و می‌بایست با توسل به قوانین نسبت به حل اختلافات اقدام نموده و از تعدی به حقوق خود جلوگیری و با زورمندان و متجاوزان به حقوق خود با اهرم قانون مقابله نمایند. همچنین تحولات برق‌آسای نظامات اجتماعی و پیشرفت‌های سریع و روزانه در امور اقتصادی، صنعتی و پیچیدگی روابط بین جوامع بشری نیازمند ایجاد قوانین و مقررات متنوع و پیچیده‌های برای ساماندهی روابط شهروندان است؛ لذا بروز اختلاف و نزاع در جوامع مدرن امروزی امری بدیهی می‌باشد و طرح دعوا به نحو صحیح مستلزم آشنایی خواهان با قوانین موضوعه و یافتن آسان‌ترین راه احقاق حق است. این در حالی است که بسیاری از مردم به‌طور طبیعی اطلاعات دقیق حقوقی ندارند و این امر می‌تواند در بسیاری موارد به تضییع حقوق آنها منجر شود البته ذکر این نکته لازم است که داشتن دانش حقوقی امری تخصصی بوده و چه بسیار افرادی که در رشته تخصصی خود (پزشکی، مهندسی، ورزشی و...) از مهارت بالایی برخوردارند اما این مهم به معنای آگاهی و تسلط آنها بر مسائل حقوقی نیست.

لزوم آشنایی با قوانین و مقررات از این جهت ضروری است که منطبق نمودن خواسته با مفاد قوانین و شیوه‌های رسیدگی و تعقیب دعوا امری تخصصی و دشوار است که بسیاری از افراد جامعه خود به تنهایی و بدون دریافت مشاوره حقوقی و یا اختیار نمودن وکیل قادر به انجام صحیح این امر نیستند و ممکن است تقدیم یک دادخواست نادرست یا طرح شکایت بدون رعایت ضوابط و یا عدم انجام دفاع صحیح و به موقع منجر به صدور حکم رد دعوا یا شکایت گردد؛ به طوری که امکان رسیدگی مجدد هم ممکن نباشد. با ملاحظه در سوابق وکالت خواهیم یافت که نهاد وکالت در عصر امام صادق (ع) مطرح و ترویج و گسترش یافته است و در عصر ائمه بعدی ادامه یافته است. ماده ۶۵۶ قانون مدنی و ماده ۳۲ قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور مدنی و همچنین اصل ۳۵ قانون اساسی ناظر به چگونگی و کیفیات اخذ وکیل است به همین منظور در این نوشتار نویسنده محترم به جهت اهمیت نهاد وکالت و نیز ضرورت آشنایی با آن، اصلیت‌ترین مطالبی که مربوط به این نهاد می‌باشد و همچنین شرایط و ضوابط حاکم بر آن را با بیانی مختصر برای خوانندگان ارائه نموده است. همچنین ایشان با توجه به مشابهت نهاد «نمایندگی حقوقی» با نهاد وکالت و اهمیت شناخت این نهاد و آشنایی با شرایط و احکام آن در فصلی مستقل نهاد «نمایندگی حقوقی» را مطرح نموده و مباحث مهم مربوط به این نهاد را مورد بررسی قرار داده است.

بنابراین مطالعه این اثر به وکلا، نمایندگان حقوقی و سایر افراد جامعه توصیه می‌گردد. ضمناً بدینوسیله توفیقات روزافزون جناب آقای دکتر اکبر ضرغامی را در عرصه‌های علمی و اجرایی از خداوند متعال مسئلت دارم.

دکتر علی اصغر گرجی زاده

مقدمه

وکالت به عنوان یکی از عقود معین، در معنای عام، اعطای نیابت توسط اشخاص اعم از حقیقی یا حقوقی به منظور انجام هر کاری است، اما در معنای خاص، وکالت شامل وکالت در دعاوی توسط وکلای دادگستری می باشد.

وکالت به معنای عام کلمه به عنوان یکی از عقود پیر کاربرد، از صدر اسلام تا کنون همواره مورد تأکید فقها و حقوق دانان قرار گرفته و ابعاد گوناگون آن مورد بررسی واقع گردیده است. وکالت دادگستری پس از انقلاب مشروطه در سال ۱۲۹۰ در نتیجه تصویب قانون اصول تشکیلات عدلیه و محاضر شرعیه و حکام صلحیه مورد توجه قرار گرفت و نهایتاً قانون وکلا در سال ۱۳۰۹ به صورت رسمی از استقلال برخوردار شد.

براساس قانون آیین دادرسی مدنی، دستگاه‌های اجرایی از اعطای وکالت در معنای عام کلمه به منظور بهره‌مندی از خدمات نمایندگان حقوقی در دفاع از دعاوی و شرکت در جلسات دادرسی بهره‌مند شدند. اما میان حقوقدانان و قضات در مورد اختیارات و وظایف نماینده حقوقی اختلاف نظر وجود دارد، با عنایت به اینکه اولین قانون در باره نماینده حقوقی مربوط به سال ۱۳۳۸ هجری شمسی است ولی قانونگذار از سال‌های